

HİNDUİZM'E GİRİŞ

KLAUS K. KLOSTERMAIER

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0369
İnsan ve Toplum: 032

HİNDUİZM'E GİRİŞ

KLAUS K. KLOSTERMAIER

Özgün adı

Hinduism

A Beginner's Guide

Türkçesi

Bilal Baş

Yayın Danışmanı

Ekrem Demirli

Proje Editörü

Merve Nur Yaman

Kitap Editörü

Gülnihal Özden

Kapak ve Sayfa Uygulama

Faruk Özcan

Son Okuma

Esra Çifci

VakıfBank Kùltür Yayınları

İnkılap Mahallesi

Dr. Adnan Büyükdenez Caddesi

No: 7/A1 – Kat 13

34768 Ümraniye / İstanbul

Telefon: 0 216 285 9571

www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr

Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2025

© Klaus K. Klostermaier, 1998

ISBN 978-625-6647-86-2

Kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit

Telif Hakları Ajansı aracılığıyla

VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek

şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar

dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın

hiçbir elektronik veya mekanik araçla

çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevî ve

mali hakları saklıdır.

Baskı

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

34310 Haramidere, Avcılar / İstanbul

Tel: 0 212 412 1700

www.mega.com.tr - info@mega.com.tr

Sertifika No: 44452

1. Baskı: Mayıs 2025

HİNDUİZM'E GİRİŞ

KLAUS K. KLOSTERMAIER

TÜRKÇESİ
BİLAL BAŞ

KLAUS K. KLOSTERMAIER

Hinduizm, Hint tarihi ve kültürü alanlarında uzmanlaşmış Katolik rahip ve akademisyen. 1961 yılında Roma'daki Gregorian Üniversitesi'nde felsefe doktorasını, 1969 yılında ise Bombay Üniversitesi'nde Eski Hint Tarihi ve Kültürü alanında ikinci doktorasını tamamlamıştır. Klostermaier, 1960'larda Hindistan'da dokuz yıl boyunca misyonerlik yapmış ve teoloji dersleri vermiş, Hindu metinleri ve düşüncesi üzerine kapsamlı araştırmalar gerçekleştirmiştir. Vatikan'daki Papalık makamına Hristiyanlık dışı dinler üzerine danışmanlık yapmıştır. 1970 yılında Kanada'daki Manitoba Üniversitesi Din Bilimleri Bölümü'ne katılmıştır. Burada uzun yıllar boyunca akademik çalışmalar yürüten Klostermaier, 1998 yılında Hinduizm alanındaki akademik çalışmalarından dolayı Kanada Kraliyet Akademisi üyeliğine seçilmiştir. On yılı aşkın bir süre Hindistan'da yaşayan Klostermaier, Sanskrit, Hintçe, Pali, Latince, Antik Yunanca, Almanca, İtalyanca ve Fransızca bilmektedir.

BİLAL BAŞ

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 1997 yılında Lisans eğitimini, yine aynı fakültede "Bir Hristiyan Mezhebi Olarak Aryüşçülük" adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Doktorasını 2008 yılında McGill University, Faculty of Religious Studies'de "Ecclesiastical Politics during the Byzantine Iconoclastic Controversy: The Impact of Eusebius of Caesarea's 'Imperial Theology' on the Justification of Imperial Policies" adlı teziyle tamamladı. Baş, hâlen Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde doçent olarak görev yapmaktadır. Yazarın tercüme ve telif çok sayıda kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Hintçe Kelimelerin ve İsimlerin Telaffuzu Hakkında Not	9
Haritalar	11
Giriş	15

BİRİNCİ KISIM

VEDİK GELENEK

1 Hinduizm'in Kökenleri	25
2 Hinduizm'in Kutsal Metinleri: <i>Vedalar</i>	37
3 Vedik Hayat Düzeni	55
4 <i>Veda</i> Ritüelleri	67

İKİNCİ KISIM

HİNDU DİNLERİ

5 Hinduizm'in Kalbi	83
6 Tanrı Vişnu ve İnananları	99
7 Şiva İnayettir	115
8 Tanrıça ve Ona Tapanlar	129

ÜÇÜNCÜ KISIM

HİNDULARIN FELSEFİ ARAYIŞI

9 <i>Upaniṣadlar</i> 'ın Hikmeti	145
10 Yoga Felsefesi	159
11 Şankara ve <i>Advaita Vedāntası</i>	171
12 Vaiṣṇava: Teist Vedānta	185

DÖRDÜNCÜ KISIM
HİNDUZİM'İN DİĞER DİNLERLE KARŞILAŞMASI

13	Hinduizm'in Modern Batı Düşüncesini Kabulü	207
14	Hinduizm'in Modern Batı'yı Reddedişi	225
15	Hinduizm'in Yeni Yüzleri	239
16	Hinduizm ve Çağımızın Zorlukları	261
Dizin		273

ÖNSÖZ

Bu çalışma bir üçlemenin ilk eseridir. Bu üçlemenin diğer iki eseri ise *Hinduism: A Short History* ile *Hindu Writings: A Short Introduction to the Major Sources* adlı çalışmalardır. *Hindu Writings*, elinizdeki çalışmayı destekleyen klasik ve modern kaynaklardan seçme parçalar içermektedir. Ayrıca eserde, başvurulmuş bütün literatürü kapsayan bir de bibliyografya bulunmaktadır. *Short History*, başlangıcından günümüze kadar Hinduizm'in gelişimi hakkında genel bir kronolojik bakış sunmaktadır. *A Concise Encyclopedia of Hinduism* ise bu üç kitabın içerdiği bilgileri sözlük formatında özetlemiştir.

Hinduizm'e Giriş, okuyucunun konu hakkında herhangi bir ön bilgi sahibi olmasını varsaymadığı gibi, Hinduizm'i inceden inceye tetkik etme gibi bir hedefi de yoktur. Kitap, konuyla ilgilenen genel okuyucu için yazılmıştır ve bu zengin ve muazzam kültüre daha fazla ilgi uyandırmayı ümit etmektedir. 20. sayfadaki okuma listesinde, burada sunulan bilgileri genişletip derinleştirmeye yardımcı olacak genel okumalar önerilmiştir. Ayrıca, her bölümün sonunda o bölümle alakalı kısa bir okuma listesi okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Okurların bu kitabı hem bilgilendirici hem de zevkli bulacaklarını umuyorum.

Son olarak bu kitabın hazırlanmasında yardım ve destek verenlere teşekkür etmek isterim. Burada özellikle eşim Dr. Doris Klostermaier'e teşekkür etmek istiyorum. Kendisi bütün taslak metni titizlikle okuduğu gibi, Hinduizm geleneğinde kadınlarla

ilgili konuların daha fazla ele alınmasının gerekli olduğunu fark etmemi de sağladı. Taslak metnini gramer ve dil bilgisi açısından kontrol eden Sonja Droege'ye teşekkür ederim. Eserin geliştirilmesi yönünde pek çok detaylı öneride bulunan Dr. Julius Lipner'e (Cambridge) de teşekkürlerimi sunarım. Son olarak, eserin ortaya çıkmasındaki ilgilerinden ve katkılarından dolayı Oneworld Yayınevi'nden Sayın Novin ve Juliet Doostdar ve ekiplerine çok teşekkür ederim.

Klaus K. Klostermaier
Oxford

HİNTÇE KELİMELERİN VE İSİMLERİN TELAFFUZU HAKKINDA NOT

Hinduizm'i anlatırken pek çok Hintçe ismi ve Hintçe teknik teriminin kullanılması gerekmektedir. Bu isimleri kullanırken İngilizcede tam karşılığı olmayan sesleri karşılamak için fonetik işaretler kullanılmıştır. Artık İngilizceleşmiş kelimeler için (örneğin Hindū yerine Hindu kullanılması gibi) fonetik işaretler kullanılmamıştır. Hintçe özel isimler, kaynaklarda bulundukları şekliyle yeniden oluşturulmuştur. Hintçe kelimelerde aksan yoktur: Bir kelime uzun sesli harf ihtiva ettiğinde bütün bu sesli harfler vurgulanır; aksi hâlde ilk hece vurgulanır.

Sesli harfler aşağı yukarı İtalyan seslileri gibi okunur. ā, ī ve ū'nun üzerindeki çizgi, harfi uzatmaya (ikilemeye) işaret eder. E, o ve au daima uzun okunur.

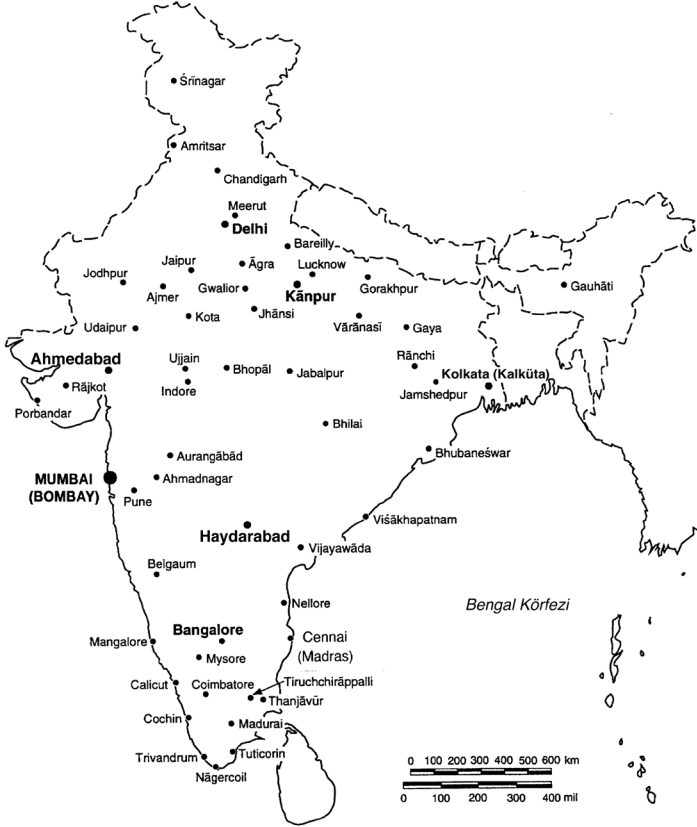
Hintçede, İngilizce karşılığı olmayan pek çok sessiz mevcuttur. Hint dilinin özelliklerinden biri soluklu sessizlerdir: **kh, gh, th, dh, ch, jh**. Bu sessizlerdeki "h" açık bir şekilde soluklu telaffuz edilir. **ś** ve **ṣ** "sh" olarak seslendirilir (Türkçede **ş** ile karşılanır –çn.), **c** "chocolate" kelimesindeki **ch** gibi (Türkçede **ç** ile karşılanır –çn.), **j** "jolly"deki **j** gibi okunur. Sanskrit dili, İngilizcede karşılığı olmayan çok çeşitli "t", "d" ve "n" seslerine sahiptir. Bu sesler **t, d, n, ñ** şeklinde işaretlendiler (bunları dikkate almadık –çn.). Hint dillerini bilmeyenler fark etmeseler de kelime anlamları değiştiği için harfler arasındaki farklılıklar belirtilmelidir. **Ṛ** "rī" şeklinde seslendirilir.

Kelimeler, hâlleri belirten çekim ekleri olmaksızın gövde formlarıyla verilmiştir. Hintçe kelimelerin çoğul hâlleri, tıpkı İngilizcedeki gibi, kelimenin sonuna “s” ilave etmek suretiyle yapılmıştır (Sanskrit dilindeki çoğul oluşumları dikkate alınmaksızın).

HARİTALAR

Harita 1: Mevcut eyalet sınırlarını gösteren Hindistan haritası

Harita 3: Başlıca modern kent merkezlerini gösteren Hindistan haritası

GİRİŞ

Hinduizm:

- Tirupati'ye yapılan bir hacdır
- Siyasi bir programdır
- Derinlikli bir felsefedir
- Bir yaşam şeklidir
- *Bhagavadgītā* hakkında bir vaazdır
- Bir zühd hayatıdır
- Bombay'da bir evde ilahi söyleyerek geçirilen keyifli bir akşamdır
- Brahminler için bir ayin döngüsüdür
- Madurai'da bir tapınak festivalidir
- Ganj'ın suyuna dalmaktır

Bunların yanı sıra, Hindu olarak adlandırılan sekiz yüz milyon insana göre, Hinduizm daha pek çok şey anlamına gelir.

Hinduizm'in bilinen bir kurucusu yoktur ve başlangıcı tarih öncesi kökenlere kadar uzanmaktadır. Tartışmasız, Hinduizm yaşayan en eski dinî gelenektir. Bir kimsenin Hindu dinine girmesi yakın zamana kadar mümkün değildi; Hindu olabilmek için Hindu olarak doğmak gerekiyordu. Sadece Hindu bir anne babadan doğmuş, geçerli bir kasta (*jāti*) mensup, kurallarla belirlenmiş ayinlerden geçmiş ve geleneksel yaşam şeklini ihlal etmemiş bir kişi Hindu toplumunun bir üyesi olabilirdi. Başlangıçta, Hinduizm yalnızca Hindistan coğrafyasıyla sınırlıydı; ka-

ranlık denizi geçerek Batı'ya göç etmek, kasttan çıkmak ve Hindu toplumundan ihraç edilmekle ilişkilendirilirdi. Günümüzde ise yaklaşık kırk beş milyon Hindu, Hindistan'ın dışında yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 18 milyonu, dünyada Hinduizm'i kendi devlet dini olarak ilan etmiş tek ülke olan Nepal'de, 15 milyonu daha önce Doğu Bengal olan Bangladeş'te, 2 milyonu da Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaşamaktadır. Aynı zamanda modern Hindu misyoner hareketleri, doğuştan Hindu olanlarla eşit statü tanıdığı Batılıları kendi saflarına katmaktadır.

Hinduizm şaşırtıcı çeşitlilikte şekil ve biçimlerde ortaya çıkar ve taraftarları tarafından öylesine farklı şekillerde sunulur ve yorumlanır ki Hinduizm'i içeriği bakımından betimlemek ve tanımlamak son derece zor, hatta imkânsız bir hâl alır. Batı'da Hinduizm dünyadaki büyük dinlerden biri olarak kabul edilirken Hindular için kendi gelenekleri bundan daha fazlasıdır. Onlara göre Hinduizm bir yaşam şekli, geniş ve zengin bir kültür, bir Hindu'yu doğum öncesinden ölüm sonrasına kadar saran bir çevredir. Bizim Hinduizm olarak adlandırdığımız şeyi, Hinduların kendileri *Sanātana Dharma*, “ebedî yasa”, olarak tanımlamaktadır. Hinduizm ferdin toplumda duruşuyla bağdaşacak şekilde belirlenmiş, evrensel olarak geçerli ve genellikle bağlayıcı düşünce ve kurallarla özdeştir. *Sanātana Dharma* çerçevesi içinde farklı pek çok *sampradāya*, yani kendilerine has inançları, ayinleri ve ibadet yerleri olan dinî mezhepler gelişmiştir.

Hinduizm ve Hristiyanlık gibi binlerce yıllık tarihe sahip gelenekler, genellikle birbirleriyle tezat teşkil eden pek çok farklı fenotiplere ayrılırlar. Mevcut mezheplerden birinin müntesipleri, genellikle geleneğin tek hakiki temsilcilerinin kendileri olduğunu iddia eder ve diğerlerini, asıl mesaja ihanet etmekle ya da mesajı yanlış yorumlamakla suçlarlar. Böylesi mezhepçi bir bakış açısından, geleneği bir bütün hâlinde evrensel olarak betimleme-